

Obsah

Úvodem.....	7
Z domácích letopisů	9
Když média přestala mlčet: listopad 1989 v českých médiích	9
Vliv vlastnictví médií na jejich nezávislost a pluralitu	65
Dovětek 2026	89
Televize Nova – dítě svého věku	93
Třicet let premiérové Primy	133
Dovětek 2026	150
TV3 – přání otcem myšlenky.....	151
50 let televize v Česku.....	171
Desetiletí České televize	185
Quo vadis Česká televize?	199
O předešlé televizní krizi, od které nás dělí deset let	206
Komentovaná chronologie televizní krize 2000-2001	211
Ze zahraničních letopisů.....	223
Mýty a historická fakta aféry Watergate	223
Dovětek 2026: Odhalení Hlubokého hrdla - zrod nového mýtu.....	234
Příběh Kateřiny Grahamové	237
Dovětek 2026	248
Pentagonské dokumenty - historické souvislosti	251
Aféra Spiegel – jak to tehdy bylo	253
Aféra Kelly a BBC Když médiím chybí kritická sebereflexe	275
Aféra Kelly a BBC - časový průběh událostí	277
Dovětek 2026	283
Místo doslovu	285
Rekviem za média veřejné služby	285

Televize Nova – dítě svého věku

Každé převyprávění příběhu televizní stanice, jejíž vznik a třicetiletá existence se nesmazatelně zapsaly do historie Československa a České republiky, bude mít svá bílá místa, protože není možné do jednoho textu umístit desetitisíce hodin vysílaného programu, osudy lidí s tímto programem spjaté, vzpomínky na tváře, které prostřednictvím obrazovky vstupovaly do českých domácností a stávaly se tak součástí společně sdílených zážitků. Proto následující text bude pouhou skicou, obecným rámcem, který na třicet existence televize Nova bude pohlížet spíše jako na celek, jenž prošel řadou existenčních peripetií, jehož pozice na mediálním trhu se průběžně vyvíjela a měnila, to vše s občasným upozorněním na programové počiny, které rezonovaly u televizního publika. Příběh televize Nova se začal psát někdy v roce 1992 a to nikoli v Praze, ale v Bratislavě. Jak? To se pokusí vysvětlit následující řádky, které se také budou snažit uvádět na pravou míru retrospektivní mytologie, které se veřejném prostoru stále objevují a lidé jim často věří.¹²⁸

Licence a její majitelé

V sobotu 30. ledna 1993 Česká tisková kancelář zveřejnila sdělení, které dostala od předsedy Rady České republiky pro rozhlasového vysílání (dále už jen RRTV) Daniela Kortehe:

Rada České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání na svém 8. zasedání dne 30. 1. 1993 rozhodla jednomyslně, tj. šesti hlasy o udělení licence k celoplošnému televiznímu vysílání takto:

Licence k celoplošnému televiznímu vysílání je udělena předkladatelům projektu s názvem CET 21 (Středoevropská televize pro 21. století) společnosti CET 21 spol. s r. o., jejímiž společníky jsou pánové Josef Alan, Fedor Gál, Peter Hunčík, Peter Kršák a Vlastimil Venclík. Příímým účastníkem žádosti je mezinárodní korporace CEDC – Central European Development Corporation, jejímž prezidentem je p. Mark Palmer.

¹²⁸ Za všechny lze uvést například Železný, Vladimír: Štvanice – tu televizi nedáme, Praha 1999. Kašparová, Kateřina: Pravda přichází z Novy, Formát, Praha 1999. Štěpánek, Petr: Ukradená televize aneb Co na obrazovce nebylo, Votobia, Praha 2003. Štěpánek, Petr: Válka o Novu aneb Podvod za 10 miliard, Formát, Praha 2004. Vávra, Jan: Moc a nemoc televize Nova, Prostor Praha 2013.

Bližší podrobnosti budou zástupcům tisku sděleny na tiskové konferenci dnes 2. února 1992 v 10:00 hodin v sídle Rady – Radiopalác, Vinohradská 40, Praha 2.

Uvedená zpráva přišla jako blesk z čistého nebe do neklidné a rozbouřené doby, v níž hlavní pozornost politické scény se zaměřovala na to, jak zvládnout fungování nově vzniklého státu Česká republika. Volil se nový prezident, připravovala se měnová odluka, ekonomové měli plné ruce práce s celní unií, sbírka zákonů téměř každý den publikovala nové a nové zákony a předpisy. Zpráva ČTK o udělení licence by v tomto kontextu možná prošla bez většího zájmu veřejnosti, kdyby nebylo rozhořčené reakce z řad vládnoucí strany ODS, která slovy místopředsedy Petra Čermáka „absolutně a bytostně nesouhlasila“ s udělením licence šesti neznámým lidem, mezi nimiž jsou „zkrachovaní politici ze Slovenska.“

Kdo byly ty „neznámé osoby,“ které získaly důvěru všech členů RRTV? Proč jejich projekt dostal přednost před ostatními? Odkud se vzala Rada a kdo jsou její členové? Při odpovědi na tyto a další otázky je nezbytné vrátit se v čase zpět, k událostem probíhajícím po listopadu 1989, aby bylo možné pochopit některé mimořádné a nestandardní okolnosti vzniku televizní stanice, jež se v dalších letech stala kulturním a politickým fenoménem zasahujícím do života české společnosti.

Lidé očekávali od nově získané svobody příchod svobodných médií, jejichž pluralitu zajistí soukromé podnikání. Pro tisk to nebyl větší problém. Stačila rychlá novelizace tiskového zákona a už od roku 1990 se česká mediální scéna začala zaplňovat bohatou nabídkou nových novin a časopisů. Vysílací média využívající veřejný statek spravovaný státem – kmitočtové spektrum, musela až do října 1991 čekat na zcela nový zákon (368/1991), který umožnil vysílání soukromých subjektů a zároveň položil základy tzv. duálního systému vysílání, v němž soukromé stanice koexistují s někdejší státní, od roku 1993 s již odstátněným vysíláním veřejné služby.

Vysílací zákon rovněž určil, že rozhodování, kdo bude moci užívat vysílací frekvence, se svěří do péče nezávislých rad s respektovanými a kvalifikovanými osobnostmi, které vybere parlament. Tak vznikla v lednu 1992 devítičlenná Federální rada pro R a TV vysílání, o měsíc později, v únoru 1992 kvůli federalizaci také česká, rovněž devítičlenná Rada ČR pro R a TV vysílání. Česká národní rada do ní jmenovala jen šest členů,

neboť rozhodla, že tři členové, které vyslala do rady federální, budou zároveň členy rady české. Předsedou se stal někdejší aktivista Občanského fóra, člen strany ODA, lingvista a překladatel Daniel Korte.

Nově zvolená rada se dala okamžitě do práce a v průběhu několika měsíců udělila licence všem rozhlasovým stanicím, které od roku 1991 vysílaly na základě experimentální výjimky. Jakmile se objevila volná televizní frekvence 24. kanálu v Praze, velice rychle ji dostala společnost FTV Premiéra, zárodek budoucí Primy TV. Dne 5. listopadu Rada vyhlásila výběrové řízení na sadu frekvencí otevřeného kanálu OK3, na němž od osmdesátých let až do května 1990 vysílal sovětský první televizní program přenášený satelitem.

Koncem prosince 1992 se však situace změnila. V souvislosti s dělením Československa poslanci Klausovy vlády rozhodli, že privatizovat se nebude OK3, pokrývající necelou polovinu území ČR, ale jedna ze dvou celoplošných sítí, na kterých vysílala Československá a Česká televize. V duchu vládního prohlášení české vlády, podle něhož *„konkurence na trhu informací je zárukou jejich kvality a objektivity“* a proto je třeba *„podporovat proces privatizace a soukromého podnikání“* převážil názor, že někdejší státní, nyní už veřejnoprávní rozhlas a televize by neměly mít na mediálním trhu příliš silné postavení, které by mohlo bránit novým soukromým subjektům, aby se na něm prosadily. V novele vysílacího zákona přijaté 22. prosince 1992 poslanci přidělili České televizi jen jeden celoplošný program s tím, že dočasně – do konce roku 1995 – dostane do správy také síť vysílačů programu OK3.

Rada pod vedením Daniela Korte se pohotově chopila této změny a rozhodla upravit podmínky probíhajícího licenčního řízení tak, že licence se bude udělovat nikoli pro síť OK3, ale pro celoplošnou síť vysílačů, kterou dříve používala Československá televize. Daniel Korte, který jako člen Občanské demokratické aliance věděl, co se v parlamentu chystá, ještě před přijetím zákona rozeslal žadatelům zprávu, že licencovat se bude možná celoplošná síť, ať se na to žadatelé připraví. Oficiálně jim to bylo oznámeno při pozdějších neveřejných slyšeních. Například jednání s CET 21 proběhlo den před přijetím novely zákona. Zároveň se všem žadatelům prodloužila do ledna uzávěrka projektů, původně stanovená na 4. prosince. Tři ze šestadvaceti žadatelů pak své projekty stáhli.

Česká televize si mohla vybrat, který ze dvou celoplošných programů k privatizaci uvolní. Tehdejší ředitel ČT Ivo Mathé rozhodl, že to bude bývalý první federální program F1. Česká televize si ponechala někdejší druhý program ČTV kvůli úspornější a technicky vyspělejší distribuci na UHF kanálech, umožňující lepší teletext, zatímco F1 vysílala většinou na starších energeticky náročnějších VHF kanálech. Z neceloplošné sítě OK3 se od 1. ledna 1993 stala přechodně ČT3, od roku 1994 druhý program ČT2, který jako první přešel z „východního“ systému barevné televize Secam na dokonalejší PAL.

Rozdělení a zánik Československa vedly nejen ke zrušení Československé televize, jejíž vysílání převzaly národní subjekty Česká a Slovenská televize. Zanikla také Federální rada pro R a TV vysílání, což znamenalo, že tři členové Korteého Rady ztratili svůj mandát vycházející z jejich federálního angažmá. Původně devítičlenná česká Rada tak od ledna 1993 měla jen šest členů.

To vše nijak nebránilo Kortemu a jeho kolegům, aby pokračovali v úsilí dovést privatizaci televizních frekvencí do konce co nejdříve. Jak později při arbitrážích po roce 2000 vyšlo najevo, Daniel Korte komunikoval s některými žadateli, ale také i s lidmi z CET 21 ještě před listopadovým vyhlášením výběrového řízení. Kdo byli lidé, kteří založili firmu CET 21?

U zrodu společnosti CET 21, založené 17. června 1992 se základním jměním 100 000 Kč, které rovným dílem složilo pět jejich zakladatelů, byl maďarský Slovák, psychiatr Péter Hunčík a jeho přátelé. Hunčík, který se pohyboval kolem VPN a údajně též v prostředí pražského Hradu, při pobytu v USA získal kontakty na lidi, kteří měli zájem podpořit svobodná média ve východní Evropě. Přes Maďarsko a údajně také na základě doporučení George Sorose získal Hunčík spojení na Marka Palmera, bývalého amerického velvyslance v Maďarsku, nyní výkonného ředitele konsorcia CEDC – Central European Development Corporation, které hledalo ve východní Evropě nové investiční příležitosti, a v němž hlavní slovo měl jeden z dědiců kosmetického impéria Ronald Lauder.

Hunčík se spojil s televizním režisérem Peterem Kršákem ve společnosti Perfects, která společně se slovenskou firmou Medium 5 získala licenci na frekvence slovenské odnože české okátrojky s názvem TA3. Vítězná Mečiarova vláda však platnost licence udělené předchozí

vládou těsně před červnovými volbami 1992 pod záminkou administrativních nedostatků v žádosti společnosti Perfects zrušila.

Posílení zkušeností z Bratislavy se Hunčík s Kršákem rozhodli zkusit štěstí v Praze a přibrali k tomu Fedora Gála, se kterým se Hunčík znal, a jehož politická hvězda na Slovensku uhasínala. V rozhovoru pro týdeník EURO z roku 2002 Hunčík to popisuje takto: „S Kršákem jsme se rozhodli, že najdeme spojence v Praze (...) Fedor Gál řekl, že se přidá a bude dělat sociologickou část. Navrhoval ještě Josefa Alana a Vlastimila Venclíka. Měli jsme tým pěti velmi chytrých chlapů, ale zjistili jsme, že nemáme odborníka na televizi. Kdo z toho udělá televizi, ptali jsme se. Kršák řekl, že Vovka Železný.“

„Pět velmi chytrých chlapů“ v abecedním pořádku tvořili sociologové Josef Alan a Fedor Gál, psychiatr a publicista Péter Hunčík, scénáristé a režiséři Peter Kršák a Vlastimil Venclík. S výjimkou televizních tvůrců Kršáka a Venclíka nikdo neměl zkušenosti s televizním vysíláním. Do určité míry se k nim mohl připojit Josef Alan, který participoval na projektech Nadace Film & Sociologie KF a.s. založené pod patronací Krátkého filmu. Vladimír Železný byl tedy jediným, který měl zkušenosti nejen s tvorbou jednotlivých pořadů, ale s organizací celého televizního vysílání¹²⁹. Jeho dobrá angličtina ho kvalifikovala pro komunikaci s americkými partnery, vedenou do té doby přes Pétera Hunčíka. Bylo tedy logické, že to byl Vladimír Železný, který převzal vůdčí úlohu v přípravě projektu a v jeho prezentaci před Radou a veřejností. Po udělení licence se v dubnu 1993 stal šestým partnerem a spoluvlastníkem společnosti CET 21.

¹²⁹ Vladimír Železný, ročník 1945, vystudoval Fakultu sociálních věd a publicistiky UK (do roku 1968 Fakulta osvěty novinářství, od roku 1972 Fakulta žurnalistiky). Po absolvování studia v roce 1970 pracoval ve zpravodajské redakci Československé televize, odkud byl v roce 1973 propuštěn poté, co odmítl spolupráci s StB. Získal místo v Technickém magazínu, kde pracoval až do roku 1990, současně psal pod pseudonymem televizní scénáře, z nichž nejznámější je seriál Okna vesmíru dokořán (společně s Jiřím Grygarem). Po listopadu 1989 aktivně pracoval v Občanském fóru, podílel se na přípravě volební kampaně, byl tiskovým mluvčím OF a OH, později tiskovým mluvčím české vlády Petra Pitharta. V březnu 1992 se účastnil výběrového řízení na funkci generálního ředitele České televize, v němž zvítězil Ivo Mathé. Zkušenost s televizní praxí získával Železný ještě před studiem, když v letech 1993-4 pracoval v ČST jako asistent produkce.

Proč právě CET 21?

Protože doba byla hektická, bylo také udělování licence hektické, plné improvizací, což vytvořilo základ některých problémů, které vypluly na povrch v dalších letech. Rada vedená Danielem Kortem měla svůj jasný cíl – zrušit monopol České televize co nejrychleji, postavit její alternativu, která by obstála v konkurenčním boji o českého diváka. Na vyhodnocení předložených projektů si přizvala britské poradce, kteří zkoumali jejich životaschopnost z programového, ale hlavně z ekonomického hlediska. Hrozilo totiž nebezpečí, že majitel udělené licence nebude schopen dostát svým slibům a závazkům, takže celoplošná síť vysílacích frekvencí, považovaných za společné národní bohatství, nebude sloužit svému účelu, přijde vniveč. Po vyřazení utopických a amatérských projektů zbylo devět přihlášek, z nichž po vyhodnocení obchodních plánů zůstali ve hře tři žadatelé: Bohemia TV, CLT Czech a CET 21.

V projektu Bohemia TV se sdružili producenti českého show byznysu s vydavatelem Reflexu, přičemž měli nezávazný slib účasti Murdochovy News Int. Projekt CLT Czech propojil AB Barrandov s reklamní agenturou IP Praha a zahraničním partnerem CLT/RTL ovládaným koncernem Bertelsmann. CET 21 vsadila na neutrálního investora a zajistila si účast České spořitelny. Jedním z argumentů, kterým údajně Korte přesvědčoval své kolegy v Radě, byl právě tento mediálně neutrální kapitál, který zaručoval, že česká komerční televize se nestane součástí nadnárodních mediálních konglomerátů a bude prosazovat „českou cestu.“

Politici ODS, vítězné strany posledních voleb, kteří se nedokázali přenést přes skutečnost, že licenci získali lidé s vazbami na poražené politické subjekty (VPN – Huncíků, Gál, OF – Železný) zaútočili na licenci argumentem, že by měla zůstat v českých rukách, jinak ztrácí legitimitu. Z formulace „přímým účastníkem žádosti je CEDC“ se dalo odvodit, že většinovým vlastníkem licence by mohl být zahraniční investor, což bylo pro vládní strany nepřijatelné. Rada pod tlakem z politických kruhů tuto námítku vlastníkům CET 21 tlumočila. Bezprostředně nato 3. února CET 21 předložila dokument nazvaný "Celková struktura nového českého subjektu komerční televize", podle něhož CET 21, CEDC a Česká spořitelna vytvoří společnost, která bude licenci využívat při zachování programové suverenity českého majitele licence CET 21. Teprve po

upřesnění tohoto dokumentu Rada 9. února vydala oficiální licenci doprovázenou přílohou s 31 licenčními podmínkami.

Když CET 21 po oznámení výsledků výběrového řízení v pondělí 1. února uspořádala tiskovou konferenci v sídle Centra Franze Kafky na Staroměstském náměstí, Josef Alan, Vladimír Železný a Mark Palmer tady nebyli schopni novinářům na řadu otázek věcně odpovědět. Například odkud se bude vysílat, s kým se bude vysílat, případně termín, kdy vysílání začne. Pouze odkazovali na schválený projekt, s nímž zvítězili. Bylo zřejmé, že budoucí televize bude začínat zcela od nuly s jedinými jistotami, které zatím měla: licenci, přidělené frekvence a dostatek peněz od CEDC a České spořitelny.

Následoval rok horečného budování, upřesňování a změn vítězného projektu. Americký investor vyslal do Prahy právníky, aby dohlédli na Společenskou smlouvu a Dohodu o investicích, na jejímž základě vznikl v červnu „nový český subjekt“ Česká nezávislá televizní společnost ČNTS, jejímž ředitelem se stal Vladimír Železný. Byli to zřejmě také američtí experti, kteří začali studovat licenční podmínky a přiměli Železného, aby v květnu požádal o jejich úpravu, kterou Rada následně schválila. Například podmínka číslo 8, která CET 21 zavazovala *„dodržet programovou skladbu a rozsah vysílání obsažené v žádosti o licenci,“* náhle dostala výkladový odstavec, podle něhož to *„neznamená závaznou petrifikaci náběhového programového schématu. Držitelé licence se nebrání, aby změnou programové skladby reagoval na měnící se nároky diváků, změny životního stylu obyvatel atd.“* Změnil se také termín splnění povinnosti vysílat čtyřicet procent domácí české tvorby – odsunul se ze dvou na pět let. Dodržování standardů evropské úmluvy Rady Evropy „Televize bez hranic“ uvedené v podmínkách se odložilo do doby ratifikace této úmluvy v ČR. Asi to nebyla náhoda, že Česká republika úmluvu ratifikovala až po deseti letech v roce 2003, jako jedna z posledních.

Úprava licenčních podmínek dala vzniknout rozšířeným mýtům, podle nichž Nova a Železný Radu podvedli a svévolně porušili zákon a podmínky licence. Není tomu tak, neboť ty změny Rada regulérně schválila. Bohužel tak, že pod „odmítnutí petrifikace“ programového schématu a „měnící se nároky diváků“ se dalo zahrnout cokoli. Při prosazování svých požadavků měl Železný po ruce vždy jeden a stejný argument: když nám nevyjdete vstříc, nepřežijeme a budeme muset

licenci vrátit. Jestli se členové Rady a její předseda něčeho obávali, tak to byl možný neúspěch CET 21, který by potvrdil kritiku, podle níž se licence udělila nezkušeným amatérům, neschopným dovést schválený projekt do úspěšného konce.

Vladimír Železný se však projevil jako profesionál, který dokázal využít nabídnutou šanci, a dokázal doslova na zelené louce zcela novou televizi postavit. Jednak věděl, co televizní vysílání obnáší, a také měl přehled o dalších televizních profesionálech, kterým nabídl výhodné pracovní podmínky a lepší platy. V září 1993 oznámil, že nová komerční televizní stanice se bude jmenovat Nova a zahájí vysílání ve stanoveném dvanáctiměsíčním časovém limitu licence, tedy v únoru 1994.

Televize Nova startuje

Zahájení proběhlo v pátek 4. února v přímém přenosu z foyer Národního divadla v 19 hodin. O půl hodiny později znělka ohlásila začátek zpravodajského pořadu Televizní noviny, pak následoval klasický večerní televizní program, hlavním tahákem byl Svěrákův film Obecná škola. Zvědavost televizních diváků na alternativu České televize byla veliká, což se projevilo v raketovém růstu sledovanosti nové televize.

Nezávislý výzkum českých médií „jednotné měny“ Media projekt, který od začátku roku 1994 alespoň částečně nahrazoval četné a metodicky rozdílné výzkumy jednotlivých médií, už v druhém čtvrtletí zjistil, že sledovanost Novy překonala sledovanost České televize, když její podíl na televizním publiku překročil padesát procent.

Čím Nova tolik zaujala? Především byla jiná než Česká televize, přinesla alternativu. Využila dlouholetých zkušeností komerčních televizních stanic v západní Evropě, a do svého programu zakomponovala pořady, jejichž úspěšnost prověřil čas. Základem byla akvizice, nakoupené pořady: americké seriály typu Dynastie a Dallas, sitcomy a mýdlové opery typu Pobřežní hlídka či Beverly Hills, kombinované ve večerních časech s českými a zahraničními filmy, dále soutěže typu Kolo štěstí (předělané na Kolotoč), Riskuj, hitparáda ESO, to vše doplněné českými verzemi zahraničních formátů. Vznikl například pokus o českou verzi politické show Larry Kinga s názvem Proč. Vysílaly se satirické skeče Gumáci vyráběné podle Spitting Images. Do začátku